

BOEKBESPREKINGEN

Compendium of Seashells. An Authoritative Guide to over 400 Marine Shells of the World in Color, by R. Tucker Abbott and S. Peter Dance. 410 blz., 4000 afbeeldingen in kleur. E.P. Dutton Inc.-New York, 1982. Prijs \$ 50,-.

Dit boek is geschreven door twee bekende malacologen en wordt aangekondigd als het boek van de eeuw. Het is gedrukt in Japan en dat is duidelijk te zien aan de kwaliteit van de kleurenfoto's. Helaas zijn er toch een aantal te donker uitgevoerd, zoals Conus ichinoseana op p. 252 en C. cervus op p. 255 om er een paar te noemen. Andere soorten die wit moeten zijn vertonen een lila kleur zoals de Scaphopoda op p. 283 en de Fissurellidae op p. 24/28. Op elke bladzijde staan 12 foto's met een beknopte beschrijving; de populaire naam in vette letters, de afmeting, de wetenschappelijke naam in cursief, voorkomen, graad van zeldzaamheid en soms een synoniem. Vaak zijn de afbeeldingen te klein om de juiste kenmerken weer te geven. Men heeft getracht zoveel mogelijk soorten af te beelden, waarbij dit ten koste ging van de tekst. De indeling van het werk is als volgt: voorwoord, inleiding en dankwoord, in totaal 18 pp.; dan volgen de genoemde afbeeldingen van alle families, lopende t/m p. 375; ter afsluiting een taxonomische classificatie

met de belangrijkste bibliografische gegevens en indices op populaire en wetenschappelijke namen.

Mijn eerste indruk van het boek was een kleurige platen-atlas, waarin de ene schelpenfamilie veel uitgebreider voorkomt dan de andere. Naast de bekende families der Conidae, Cypraeidae, Volutidae etc. worden ook minder bekende uitvoerig afgebeeld. Ik noem hier bv. de Naticidae, Cymatiidae, Buccinidae, Candellariidae, Pectinidae, Cardiidae en Veneridae. Zo worden er, om een voorbeeld te noemen, 140 Pecten en Chlamysoorten afgebeeld. Dat is een grote vooruitgang, aangezien in de meeste boeken de bivalven stiefmoederlijk bedeed worden. Toch vraag ik mij af, waarom opnieuw bekende families zoals Conidae, Cypraeidae en Volutidae moesten worden afgebeeld, terwijl er de laatste jaren vele boeken aan deze families zijn gewijd. Men heeft m.i. een kans gemist; kleine soorten treft men er niet in aan. De beschrijvingen zijn te summier en sleutels tot determinatiegegevens ontbreken geheel. Blijkbaar is er vooral aandacht gegeven aan die soorten die het meest worden verzameld. Ook de nomenclatuur is niet overal even goed, dat bleek mij uit vergelijkingen met Conidae uit de bekende serie in Basteria van Coomans, Moolenbeek en Wils. Een gefundeerde kritiek over dit onderwerp laat ik graag aan hen over. Nieuw is de afbeelding van enige honderden holotypen uit allerlei collecties. Ondanks alle genoemde kritiek is het toch een boek, dat ik allen met belangstelling voor tropische mollusken kan aanbevelen. Bijzonder geslaagd vind ik de bibliografie per familie.

Bij alle werken die er de laatste jaren zijn verschenen, valt het mij op, dat er nooit een boek als het bovengenoemde is gewijd aan tropische landslakken, om over de zoetwatermollusken maar te zwijgen. Een leemte, die toch eens moet worden opgevuld.

J.G.B. Nieuwenhuis

Thieme's Schelpengids door Bruno Sabelli; vertaald uit het Engels door B.C. Sliggers, Thieme-Zutphen, 1982. 508 blz. met 1200 illustraties in kleur waaronder 550 kleurenfoto's. Prijs f 79,50.

Van de vele gidsen die er op dit gebied zijn verschenen, is dit er een die geheel afwijkt. Als men het boek ter hand neemt, merkt men tot zijn ergernis dat alle schelpen op de omslag verkeerd staan afgebeeld. Een slecht begin dus. Na een uitvoerige inleiding van 63 pp. volgen de beschrijvingen, verdeeld over vijf hoofdstukken. Het geheel wordt besloten met een systematische tabel van de in de tekst genoemde soorten en een index op de soortbeschrijving. De indeling is geheel anders dan men zou verwachten, niet systematisch als te doen gebruikelijk maar in milieugroepen. Men onderscheidt mollusken van zachte bodems, mollusken van vaste bodems, koraalbewoners, andere mariene mollusken, land- en zoetwatermollusken. De volgorde van de beschreven soorten per hoofdstuk is geheel willekeurig, gastropoden en bivalven staan door elkaar. Een systeem heb ik er niet in kunnen ontdekken. Veel aandacht is besteed aan het levende dier en voor het eerst worden bij de uitgebreide determinatiegegevens de determinatiekenmerken vermeld van de radula, de geslachtskenmerken, etc. Dan volgen het milieu en de verspreiding. Naast elke beschrijving staat een drie-

delige legenda in symbolen: grootte, verspreiding en milieu. De verspreidingskaartjes in de vorm van een kleine ellipsvormige wereldbol vind ik onhandig en onduidelijk. Tegenover elke beschrijving staan op de volgende bladzijde buitengewoon fraaie kleurenfoto's.

De inleiding vertelt veel over de bouw van de schelp en de anatomie van de slak, vaak aan de hand van fraaie en duidelijke gekleurde illustraties, zoals het zenuwstelsel, de embryonale ontwikkeling, de torsie-evolutie, de determinatie aan de hand van de schelp en de radula, etc. De inleiding vind ik het beste deel van het boek, duidelijk en overzichtelijk. Bijzonder hinderlijk is het ontbreken van elke literatuurverwijzing; ook een literatuurlijst ontbreekt. Ook moet ik verschillende drukfouten signaleren zoals No. 39 - *Cuspidarta* moet zijn *Cuspidaria*, No. 117 *Tatcheria* moet zijn *Thatcheria*, No. 161 - *Cymatium lororium* moet zijn *C. lotorium*. Er zullen er nog wel meer zijn. Ook is m.i. de prijs voor dit boek veel te hoog. Resumerende kan men zich afvragen voor welke categorie gebruikers dit boek bedoeld kan zijn. Een beginner wordt op het verkeerde spoor gebracht door het gemis aan een juiste taxonomische indeling en het ontbreken van literatuurverwijzingen. Een gevorderde weet alles al. Het boek is in 1979 in het Italiaans verschenen onder de titel *Conchiglie*, in 1980 onder de titel *Guide to Shells* in de USA. Door ons lid Sliggers in 1982 in het Nederlands vertaald uit het Engels.

J.G.B. Nieuwenhuis

N. Postma en P. Smit, 1980. Hermann Jacques Jordan (1877-1943), Nederlands eerste vergelijkend fysioloog. Nijmegen, faculteit der Wiskunde en Natuurwetenschappen van de Katholieke Universiteit, iv + 125 pp.

Dit boekje bevat de teksten van de voordrachten gehouden op de Jordan-herdenking op 21 april 1978 te Utrecht. Hoewel Jordan dierfysioloog was en nimmer lid van de NMV, verdient hij hier niet onvermeld te blijven, aangezien zowel hij als zijn leerlingen veelvuldig mollusken als onderzoeksobject uitkozen.

Na een korte algemene inleiding door P. Smit en een persoonlijke 'kijk op mijn grootvader' door Jordan's kleinzoon, schetst P.J. van der Feen de levensloop van Jordan en zijn betekenis voor het onderwijs in de dierkunde aan de Utrechtse universiteit.

De vierde voordracht, van Postma, gaat over het hoofdthema in Jordan's wetenschappelijke werk: het waarborgen van de gestalte der dieren en hun organen. Diverse proeven van Jordan en zijn leerlingen op spier-zenuw-fysiologisch gebied worden beschreven en daarbij in hun theoretische context geplaatst. De proeven hadden m.n. betrekking op slakken. De overige voordrachten behandelen o.a. de betekenis van Jordan's werk op diverse fysiologische terreinen, de diersociologie en de popularisering van wetenschap.

Het boekje is aanwezig in de NMV-bibliotheek.

A. Breure

THE Freshwater Molluscs of Canada.

Arthur H. Clarke. National Museum of Natural Sciences, Ottawa, 1981. 446 pp. \$ 39.95 Can. (Also available in a french version entitled 'Les Mollusques d'eau douce du Canada')

Traditionally information on Canadian freshwater molluscs has been widely scattered, hard to obtain and often inaccessible. The author has managed to consolidate all major papers on this subject. His new book is thus a welcome addition that fills the obvious need for a comprehensive generalization on the large and diverse Canadian freshwater molluscan fauna.

Arthur Clarke, a prominent malacologist, former curator of molluscs and head of the invertebrate zoology division of the National Museum of Natural Sciences, Ottawa, has produced a large number of publications of persistent high quality and originality; this book is no exception. Well executed, highly readable and of pleasant format it describes 179 species with common and scientific names, distribution, ecology, radula formulae, and diagnostic features of the shell. Good quality photographs, SEM's and colour plates facilitate identification.

A general introductory chapter includes information regarding shell collecting, molluscan classification, distribution patterns, keys to identification and a short section on conservation. The author has also divided the Canadian landmass (almost 10.000.000 square kilometers, blanketing 48 degrees of latitude and containing one quarter of the world's fresh water) into 9 zoogeographic regions.

The first four chapters are devoted to prosobranch molluscs and include the following superfamilies:

- I Superfamily Viviparacea
Family Viviparidae (Mystery Snails)
- II Superfamily Valvatacea
Family Valvatidae (Valve Snails)
- III Superfamily Rissoacea
Family Hydrobiidae (Spire Snails)
Family Truncatellidae (Looping Snails)
Family Bithyniidae (Faucet Snails)
- IV Superfamily Cerithiacea
Family Pleuroceridae (Horn Snails)

The next four chapters deal with the pulmonate subclass as listed below:

- Subclass Pulmonata (Lung-breathing Snails)
Order Basommatophora
- V Superfamily Acroloxacea
Family Acroloxidae (Primitive Freshwater Limpets)
- VI Superfamily Lymnaecacea
Family Lanicidae (Limpet-like Lymnaeas)
Family Lymnaeidae (Pond Snails).